

"EHP en Nederlandse Bedrijfsleven" in Economische Voorlichting (4 januari 1949)

Source: Economische Voorlichting. Orgaan van de Economische Voorlichtingsdienst. dir. de publ. Wijnand, J.H. 14.01.1949, n° 11; BLZ. 54. s'Gravenhage: Stichting Economische Publicaties. "EHP en Nederlandse Bedrijfsleven".

Copyright: (c) Stichting Economische Publicaties

All rights of reproduction, public communication, adaptation, distribution or dissemination via Internet, internal network or any other means are strictly reserved in all countries.

The documents available on this Web site are the exclusive property of their authors or right holders.

Requests for authorisation are to be addressed to the authors or right holders concerned.

Further information may be obtained by referring to the legal notice and the terms and conditions of use regarding this site.

URL: http://www.cvce.eu/obj/ehp_en_nederlandse_bedrijfsleven_in_economische_voorlichting_4_januari_1949-nl-dfc2b218-23bf-406c-9881-94db9e936c67.html

Last updated: 03/07/2015

EHP en Nederlandse bedrijfsleven

Het jaar 1948 heeft de grondslagen gelegd voor een vorm van economische samenwerking, welke ongekend is in de geschiedenis van Europa. De stimulans daartoe was de Amerikaanse hulp in het kader van het Europees Herstel Programma, waardoor een gemeenschappelijk Europees werk ongekende omvang tot stand kwam, aldus de directeur van het Bureau de Regeringscommissaris voor het Europees Herstelprogramma, drs E. H. van der Beugel, tijdens het Congres van de Arbeid.

Congres Stichting van de Arbeid

Het Nederlandse bedrijfsleven kwam gisteren te Utrecht bijeen in een congres, georganiseerd door de Stichting van den Arbeid in overleg met het Informatie-centrum Bedrijfsleven Plan Marshall, ten einde van gedachten te wisselen over de economische en sociale betekenis van het E.H.P. voor Nederland.

Uitvoerig werd door drs van der Beugel de totstandkoming van het Europees Herstelprogramma belicht. Door de materiële en fysieke verwoestingen welke na het einde van de oorlog in West-Europa bestonden, was het vrijwel onmogelijk, om zonder hulp van buitenaf een nieuw economisch bestel op te bouwen. De afhankelijkheid van de dollar als betaalmiddel werd wegens de schaarste aan dollars tot een ernstige bedreiging van het herstel- en wederopbouwwerk in de door de oorlog getroffen landen.

In deze periode van voor Europa ongekende moeilijkheden hield Minister Marshall zijn uitkomst brengende rede. Spreker wees in dit verband op het feit, dat de rede van Marshall niet uit de lucht kwam vallen, maar een onvermijdelijke, zij het dan ook zeer ver ziende consequentie was van een reeds aanvaarde buitenlandse politiek. Drie punten uit deze rede verdienen bijzondere aandacht. In de eerste plaats sprak Minister Marshall niet over een tijdelijke hulpverlening, maar over het herstel van de economische structuur van Europa, in de tweede plaats maakte hij duidelijk, dat het werk vooral zou moeten worden geleverd door Europa zelf. De rol van de Verenigde Staten zou slechts die van bijstand zijn. In de derde plaats zou er niet gewerkt moeten worden op plannen van individuele naties zonder onderling verband, maar, een eerste voorwaarde van de Amerikaanse hulpverlening was: een gecoördineerd optreden van de Europese landen.

Conventie van Economische Samenwerking

Na een overzicht te hebben gegeven van de periode welke volgde na de rede van Minister Marshall tot aan de praktische inwerkingtreding van de Economie Cooperation Administration, behandelde de Heer van der Beugel de Conventie van de Europese Economische Samenwerking. Deze Conventie beoogde niet meer te zijn dan een organisch raamwerk, waarbinnen de economische samenwerking kon groeien. De organisatie te Parijs heeft naast het bij uitstek nuttige en veelvuldige contact tussen deskundigen op allerlei gebied op velerlei terrein nuttig werk geleverd. Aan de E.C.A. werd een voorstel overhandigd omtrent de verdeling van het totaal bedrag dat voor de periode van 1 Juli 1948 tot 30 Juni 1949 beschikbaar was. Deze recommendatie werd door de E.C.A. aanvaard als basis voor de toewijzingen voor het fiscale jaar 1948—1949. Een belangrijk werkstuk was verder de opstelling van het 1949-1950 programma, waarbij echter de omvang van de totale hulp van Amerikaanse zijde een vraagteken bleef, aangezien hierover door het congres in de eerstvolgende weken zal worden beslist. Van veel betekenis is het onlangs gereed gekomen programma op lange termijn, waaruit moet blijken, dat de Europese landen in 1952-1953 weer een levensvatbare economie bezitten.

Ten slotte belichtte spreker de gevolgen van het Marshall-plan en de onderlinge Europese samenwerking. Het jaar 1948 is een vruchtbaar jaar geweest. Het heeft de grondslagen gelegd voor een economische samenwerking, welke ongekend is in de geschiedenis van Europa.

Als stimulans daartoe diende en dient de **Amerikaanse hulp**, product van genereus inzicht en wijs beleid. Het heeft een contact en een gemeenschappelijk Europees werk voortgebracht van ongekende omvang. Het heeft de problematiek duidelijk gesteld en de wegen naar een mogelijk herstel aangegeven.

Mag dit alles verheugend zijn, het wezenlijke in het E.H.P. van Europese zijde moet nog geschieden. Voor

voldaanheid is nergens plaats. Het jaar 1949 zal een critiek jaar zijn. Er is gezegd in 1948, dat er een coördinatie van de Europese investeringen zal moeten plaats vinden. 1949 zal het moeten bewijzen. Er is gezegd, dat ook in de landen zelf stringentere maatregelen nodig zijn op velerlei gebied. In 1949 zal het moeten gebeuren. Er is gezegd, dat er iets van een internationale productieverdeling moet plaats vinden. Het zal in 1949 moeten worden verwezenlijkt. En zo is er veel meer.

Er is grotere bereidheid, maar nog niet voldoende om de doelstellingen van het E.H.P., een levensvatbare economie, een werkelijk herstel van Europa, te verwezenlijken. Laat ons hopen, dat wij in Europa wellicht door schade, maar niet door schande wijs zullen worden. De doelstellingen van het E. H.P., uit Amerikaans initiatief geboren, maar onuitvoerbaar zonder de volle inzet van Europa, zijn ons aller krachtigste en voortdurende inspanning ten volle waard. De inzet is hoog, aldus besloot drs Van den Beugel zijn beschouwingen.

De Economische betekenis van het E.H.P. voor Nederland

Op een uiterst moeilijk ogenblik in het nationaal economisch bestaan bereikte ons de Marshallhulp.” Aldus verklaarde ir A. H. Ingen Housz, President-Directeur van de Koninklijke Nederlandse Hoogovens en Staalfabrieken te IJmuiden in een redevoering over de economische betekenis van het Europese Herstelprogramma voor Nederland.

Na de bevrijding van ons land bleek al spoedig, dat, ondanks de eigen krachtinspanning, het niet mogelijk zou zijn, om zonder hulp van buiten af de geweldige achterstand - op elk gebied - op eigen kracht in te halen. Meer dan ooit bleek onze afhankelijkheid van de aanvoer van grondstoffen, hulpstoffen en productiemiddelen uit het buitenland, terwijl zich bovendien meer en meer aftekende, welke verschuivingen hadden plaats gehad ten opzichte van de gebieden, van waaruit wij onze behoeften konden importeren.

De Verenigde Staten bleken het gebied, dat bij het wegvallen van vele andere importerende landen ons nog kon leveren, wat wij nodig hadden. Dollars en nog eens dollars waren de muntsoort, waarmee wij onze importen moesten betalen. De zorgen op economisch gebied en als gevolg daarvan de zorgen van de ondernemer concentreerden zich op het dollarvraagstuk. Aanvankelijk konden wij enkele grote leningen in dollars sluiten. Ook konden wij belangrijke bedragen in dollars vrij maken door verkoop van de besparingen van vroegere jaren, die voor een belangrijk gedeelte in dollars waren belegd en van welke thans afscheid moest worden genomen om in de nood van heden te voorzien. Maar nog werd daardoor het tekort niet tot staan gebracht.

Wij mogen er ons wel bijzonder over verheugen, dat de Ver. Staten zich hun verantwoordelijkheid vóór het wereldgebeuren, welke zij tijdens de oorlog op zo schitterende wijze hadden getoond, indachtig bleven ook na het beëindigen der vijandelijkheden en dat zij, zonder veel stagnatie voor toevoer van zeer vele, voor onze wederopbouw noodzakelijke producten zorg droegen.

Wij waren echter nog niet in staat om voor voldoende betaling van al deze goederen te zorgen. Wij waren op het punt om geheel vast te lopen, toen het onvolprezen Marshall-plan de oplossing bracht, die ons bevrijdde van de noodzakelijkheid van tal van incidentele noodmaatregelen en ons daarvoor in de plaats een programma gaf, dat ons een nieuw Europa in het vooruitzicht kon stellen. Het is echter wel goed, wanneer wij ons **nog eens voor ogen** stellen, op welk een uiterst moeilijk ogenblik van ons economisch bestaan de Marshall-hulp ons bereikte. De meeste Nederlanders zijn zich dit nauwelijks bewust en toch is het nodig, dat wij voor ogen houden hoe hoog de nood was gestegen.

Omtrent de gevolgen van de Marshallhulp aan ons land, deelde de heer Ingen Housz mede, dat in 1949 het nationale inkomen van Nederland wordt geschat op f 12 milliard. In het eerste Marshall-jaar kan ons land vermoedelijk rekenen op circa 400 miljoen dollar, dat is f 1 milliard, hetgeen dus 8 % uitmaakt van het totale nationale inkomen. Belangwekkend is in dit verband de waarde van de goederen welke onder de Marshallhulp worden verstrekt. Op 31 December 1948 bedroeg het totaal der toewijzingen van de Economic Administration te Washington aan ons land een bedrag van ongeveer 280 miljoen dollar, verdeeld over een groot aantal posten. Aan voeding voor mens en dier werden \$110 miljoen toegewezen, aan grond en

hulpstoffen voor de industrie \$ 106 miljoen en aan machines en onderdelen \$ 22,5 miljoen.

Uit deze cijfers blijkt de zeer grote plaats, die nog aan de import van voedingsmiddelen moet worden toegewezen en tevens, hoe relatief gering nog het bedrag is, dat aan machines en onderdelen is besteed. - Het zal nodig zijn - aldus spreker - dat deze verhouding verandert, omdat wij immers gedurende de Marshall-jaren ons economisch moeten versterken, ten einde op eigen benen te kunnen staan. Wij moeten dus een belangrijk gedeelte van de Marshall-hulp gebruiken voor economische versterking, dat wil zeggen voor investering in machines en installaties, en niet door eenvoudig die hulp op te eten in voedingsmiddelen en grondstoffen voor industrieën, die voor de dagelijkse consumptie werken.

Na gewezen te hebben op de grote betekenis van de Marshallhulp aan ons land en aan andere Europese landen voor onze koopvaardijvloot, besprak de heer Ingen Housz de afhankelijkheid voor de wederopbouw en het herstel van onze industrie van machines en machineonderdelen uit het Westelijk Halfrond. In totaal zijn tot nu toe voor deze productiemiddelen alleen voor Nederland reeds bedragen uitgetrokken van \$ 22,5 miljoen of f 60 miljoen. Zonder de Marshallhulp zou de productie in Nederland aanzienlijk teruglopen met als gevolg: grote werkloosheid in talrijke bedrijven.

Niet genoeg kunnen wij ons deze waarheid - zo verklaarde spreker met nadruk - telkenmale voor ogen stellen, vooral als wij weten, dat de Marshallhulp een aflopend karakter heeft. In 1952 moeten wij weer op eigen benen staan. Uit dit alles is slechts een grote les te trekken: wij moeten harder werken als we kunnen, en harder dan tot nu toe om er bovenop te komen, om er bovenop te kunnen blijven.

Ir Ingen Housz besloot zijn rede met te verklaren, dat in het licht van de toekomst, die in het Europees Herstel Programma verscholen ligt, de kracht kan worden gevonden om te komen tot een belangrijke uitbreiding van de industriële productie. Dit kan slechts geschieden, wanneer een goede samenwerking tussen Regering, ondernemers en werknemers bestaat. Want de toekomst die ons voor ogen wordt gesteld en die wij door eigen inspanning en met behulp van het Marshallplan kunnen bereiken, is die van een **Europese samenleving**. In deze Europese samenleving zal Nederland een bijzondere plaats kunnen innemen door zijn grote bevolkingsdichtheid, die tot een intensieve industrialisatie noopt.

Door de heer A. C. de Bruyn, voorzitter van de Nederlandse Katholieke Arbeidersbeweging werd gewezen op het feit, dat het E.H.P. geen politiek document is; het gaat bij dit programma niet om belangen van regeringen, doch om belangen van volkeren. Het Nederlandse volk is dan ook direct bij het Herstelplan betrokken. Aan de hand van gegevens ontleend aan het „Eerste verslag van de Nederlandse regering aangaande de werking van het E.H.P.“, hetwelk in Economische Voorlichting dd. 28 en 29 December 1948 werd gepubliceerd, gaf spreker een toelichting op de betekenis van het E.H.P. voor de Nederlandse arbeiders en bedienden.

Indien gedurende het eerste Marshall-jaar door Nederland niet ongeveer voor een bedrag van 1.200 miljoen gulden aan E.C.A.-fondsen, -goederen en diensten was ontvangen zou voor de binnenlandse consumptie f 1.080 miljoen minder beschikbaar zijn geweest en voor investeringen f 900 miljoen.

Ondanks het gebruik van buitenlandse saldi, de verkoop van effecten en de verkoop van goud tot een bedrag van f 304 miljoen; ondanks f 1.200 miljoen Marshall-hulp, moet thans, als gevolg van het tekort op de handelsbalans, nog f 230 miljoen op andere wijze worden gedekt. Het is derhalve waarschijnlijk, dat ook thans nog, ondanks de Marshall-hulp, en ondanks de overige ons land ter beschikking staande credieten, een beroep moet worden gedaan op een gedeelte van onze laatste financiële reserves. Indien de Amerikaanse hulp ons zou hebben ontbroken, hadden wij geen verder beroep kunnen doen op deze financiële reserves.

Wanneer de Ver. Staten ons niet zouden hebben geholpen, dan zou - aldus het getuigenis van Minister Prof. v.d. Brink - het verzorgingspeil van het Nederlandse volk gedaald zijn tot dat van 1943.

De gevolgen hiervan zouden zijn geweest: vermindering van arbeidsproductiviteit; werkloosheid; wederopleving van de zwarte markt; meer gebondenheid in het economisch leven; moeilijker, zo niet

onmogelijke doorvoering van de Benelux-overeenkomsten; langere duur van het (schreurende) woningtekort; vermindering van de toekomstige export-capaciteit; alsmede gevolgen op moreel gebied.

Elke Nederlander, aldus spreker, die het wél meent met zijn land en volk, realiseert zich terdege de betekenis van deze beknopte en sobere, doch veel zeggende opsomming; zij houdt in: werkloosheid, armoede, sociale onrust; zij betekent afbreken van veel, dat in jaren werd opgebouwd. Zij betekent in elk geval sterke belemmering van de sociale vooruitgang.

Marshallhulp en werkgelegenheid

Uitvoerig belichtte de heer de Bruijn de gevolgen van het Marshallplan op de verwezenlijking van onze industrialisatie en het opvangen van het stijgende aantal van werkkrachten.

Wij moeten ermede rekenen, dat tot aan het einde van 1952, het aangekondigde einde van de Marshallplanperiode, nieuwe werkgelegenheid in de industrie moet worden geschapen voor ± 200.000 nieuw aankomende arbeiders; het beroepsbevolkingsaccres neemt jaarlijks toe met ongeveer 48.000 personen.

Zonder ruime hulp van de Verenigde Staten zouden de economische, en de sociale verhoudingen in ons land er in de naaste toekomst troosteloos uitzien.

Spreker besloot zijn rede met te getuigen van de vastberaden wil van het Nederlandse volk, in al zijn geledingen, er zo spoedig mogelijk weer boven op te komen.